

OPERAČNÍ A TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

ORGANISACE A PROVEDENÍ VELITELSKO-ŠTÁBNÍHO CVIČENÍ

Pplk. děl. Branislav Rapoš

Historické vítězství Sovětské armády nad německou fašistickou armádou bylo podmíněno kromě jiných velmi důležitých činitelů také tím, že sovětské velitelé i jejich štáby byli připraveni zvládnout ohromné úkoly velení, které na velitele a štáby klade válka za soudobých podmínek.

Velitelé i štáby byli nuceni mnohokrát velet v těžkých bojových podmínkách. Svůj úkol splnili proto, že se sovětské velení a osobně soudruh Stalin nepřetržitě starali o školení a zdokonalování důstojníků štábů jako orgánů velení. Tak na příklad rozkaz s. Stalina z 1. května 1942, čís. 195 nařizuje: „zdokonalit kulturu prací štábu, dosáhnout, aby se štáby útvarů a vyšších jednotek Rudé armády staly vzornými orgány velení“. Po válce s. Stalin klade na důstojnický sbor tento požadavek: „Nyní se od důstojnického sboru požaduje jako nikdy předtím umění dobře vyučovat a vychovávat podřízené. Po dobu války důstojníci a generálové Rudé armády dobře ovládali mistrovství velení vojskům na poli boje. Nyní musí všichni důstojníci a generálové v nejvyšší míře ovládnout mistrovství vyučování a vychovávání vojsk v mírové době.“

Sovětská armáda a její důstojníci splnili a plní tento rozkaz soudruha Stalina a stali se ve velení vojskům a v štábní práci naším vzorem.

Několik slov o štábu jako o orgánu velení.

Štáb je orgánem velení vojskům a má plnou odpovědnost za organizaci velení a za jeho nepřetržitost. Povinnost štábu určuje náš Polní řád v článku 54.

Velení v boji uskutečňuje velitel prostřednictvím svého štábu. Úspěšně velet v boji může však vševojskový velitel jen tehdy, když kolektiv jeho štábu je úplně připraven. Proto je povinností velitele a náčelníka štábu připravovat důstojníky a štáby, starat se o doplnění jejich taktických poznatků a zvýšení úrovně štábní práce, neboť jací jsou důstojníci štábu, takový je i štáb.

Z toho vyplývá, že dobrá **individuální příprava důstojnického sboru** je první vážný požadavek k přípravě štábu. Každý důstojník musí bezpodmínečně znát ráz soudobého boje, hluboko si osvojit organizaci a vlastnosti všech druhů vojsk, a to nejen vlastní armády, ale i taktiku a organizaci nepřítele, s kterým se v budoucnosti může střetnout na válečném poli, a taktéž musí ovládat i techniku štábní práce, aby neměl žádných obtíží ve své práci a určené úkoly mohl plnit přesně, správně a v pravý čas. Mladí nezkušení důstojníci musí se snažit dosáhnout úrovně zkušených důstojníků štábu.

Ale rozšiřovat své vědomosti musí i ti důstojníci, kteří mají dobré zkušenosti v štábní práci. Toho je potřebí především proto, že se vojenské umění, bojové prostředky a způsoby vedení boje neustále rozvíjejí a zdokonalují. Z toho vyplývá, že úloha stálého zdokonalování všech důstojníků je pořád aktuální. To zdůrazňuje i s. Stalin, když říká: „...zastavit se ve válečném umění — to znamená být zaostalý, a zaostalí, jak je známo, jsou bití. Proto je teď hlavní, aby se celá Sovětská armáda zdokonalovala den ode dne v umění bojovat, aby se všichni velitelé i vojáci studující zkušenosti z Velké vlastenecké války učili tak bojovat, jak to vyžaduje zajištění vítězství“. Těchto slov s. Stalina si musíme být všichni vědomi.

To však není ještě všechno, aby štáb mohl plnit svůj úkol. Mezi odděleními štábu je nutná vnitřní sladěnost, která nejvíce ukazuje vyspělost toho nebo jiného štábu. Velitel

a hlavně náčelník štabu musí organisovat práci uvnitř štabu, aby dosáhl plného souladu v práci štabu.

Soudruh ministr národní obrany arm. gen. Dr Alexej Čepička na posledních velitelsko-štabních cvičeních nejednou poukázal na tuto nutnost, postavil konkrétní úkoly a ukázal cestu, jak se dopracovat k tomu, aby štab pracoval jako jednotlivý celek.

Vnitřní sladění štabu se jeví jako další požadavek přípravy štabu.

Velitel i jeho štab musí být jediný celek. Jen plná sladění štabu s jeho velitelem zabezpečí úspěch štabu jako orgánu velení. Štab i náčelník štabu jsou povinni zabezpečit veliteli nepřetržitost velení. Takový štab, v kterém se všichni snaží splnit své povinnosti přesně a v pravý čas, splní daný úkol za všech bojových situací. **Součinnost uvnitř štabu je třetí vážný požadavek k přípravě štabu.**

Velká vlastenecká válka Sovětského svazu ukázala, že se velení vojskům v soudobé operaci stalo velmi obtížným. V průběhu války se manévrové operace, které se prováděly v součinnosti všech druhů vojsk v dosud nepoznaném měřítku, střídaly s údobími stabilisace fronty a údobími posílní obrany. K provedení útočných a obranných operací v průběhu boje bylo často třeba provést operační přeskupení a střídání vojsk ve velmi složité situaci. Aktivní bojová činnost se prováděla v různých údobích roku, v těžkých zimních podmínkách i v různém terénu.

Zkušenosti z války potvrdily, že úloha štabu jako orgánu velení v soudobé operaci velmi stoupla, má větší význam než ve všech dosavadních válkách. Z toho vyplývá, že se i požadavky na důstojnický sbor v oboru velení vojskům značně zvýšily. Zvýšení úrovně velení se dosahuje bojovou a takticko-operační přípravou.

1. Methody operační přípravy důstojnického sboru

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ukázaly, že taktické mistrovství důstojnického sboru má ve značné míře vliv na úspěch vojsk v boji. Dosahuje se ho nepřetržitým zdokonalováním operačně taktické přípravy.

Po dobu druhé světové války mezi operacemi a bitvami v jednotkách Sovětské armády byly organisovány a prováděny s důstojníky a štáby operačně taktická cvičení. Tím víc v době míru hlavní úlohou je učení a vychovávání důstojnického sboru v stalinské vojenské vědě a válečném umění. V Sovětské armádě se operační a taktické přípravy důstojnického sboru vymezuje 40% všeho učebního času.

Methody operační a taktické přípravy důstojnických kádrů jsou rozdílné. Výběr vhodné metody záleží na tom, koho a co chce velitel naučit. Každé cvičení a příprava má jeden cíl: naučit důstojníky organisovat boj, rozvíjet jejich iniciativu, schopnost tvořit a směle se rozhodovat.

M. N. Frunze napsal: „při vychovávání a školení velitelských kádrů ... všechno může být dobré v pravý čas a na pravém místě a umění vojenského náčelníka má se projevit v tom, aby vybral z mnohých method a prostředků v každém daném případě tu nejlepší“ (Frunze, Sebrané spisy, díl 1, str. 418).

Methody přípravy důstojnického sboru

1. Individuální studium předpisů, příruček, vojenské literatury, zkušeností z Velké vlastenecké války atd. Individuální studium má za cíl zvýšit operačně taktický rozhled důstojnického sboru. Je běžnou povinností velitelů všech stupňů důkladné poznání slabin ve vědomostech důstojníků, které ukážou, v jakém rozměru a kdy se má použít této metody při plánování přípravy důstojnického sboru.

2. Skupinové cvičení (na mapách, plastickém stole, v terénu). Podstata skupinového cvičení záleží v tom, že všichni účastníci řeší touž otázku v jedné funkci. Po vyřešení jedné otázky přistupuje řídící k probírání otázky další. Tato metoda je nejrozšířenější.

Učebním cílem může být ukázat, naučit nebo zdokonalovat účastníky cvičení v daném učebním úkolu (na př. zhodnocení situace, ujasnění úkolů atd.). Skupinová cvičení mohou být: velitelská, štábní a týlová. Skupinová cvičení jsou vždy jednostranná a zpravidla jednostupňová.

3. Válečné hry. Užívá se jich na konci výcvikového údobí operačně taktické přípravy.

Podstata — každý účastník plní podle určení velitele (řídícího cvičení) určitou funkci v součinnosti s jinými.

Učební cíle: upevnit správné způsoby velení vojskům, zdokonalování znalostí důstojníků štábů a slaďování práce v odděleních štábu atd.

Válečné hry mohou být velitelské, štábní, velitelsko-štábní a speciální (týlové, operačně týlové, válečně historické atd.). S organizační stránky mohou být jednostupňové, dvoustupňové a někdy i několikastupňové; jednostranné i dvojstranné. Provádějí se na mapách, plastických stolech i v terénu.

4. Cvičení v terénu je vlastně válečná hra v terénu s použitím prostředků spojení. Každé cvičení má představovat jednu ukončenou etapu boje. Trvání cvičení — několik dní. Po stránce organizační bývají obvykle jednostupňové.

5. Štábní cesty. Účelem štábních cest je zdokonalit účastníky v teorii operačního umění a v jejich dovednosti ve velení vojskům za podmínek přibližujících se bojovým.

Štábní cesty mohou být: operační, operačně týlové, týlové, válečně historické.

Organisačně mohou být jednostupňové a dvoustupňové i trojstupňové; se značkováním nebo bez značkování stran.

6. Cvičení s vojsky. Jejich účelem je, aby velitelé i štáby získali praxi ve vedení a velení vojskům za podmínek nejvíce se přibližujících bojovým. Do oblasti operační přípravy spadají sborová cvičení a manévry.

2. Účel velitelsko-štábního cvičení

Velitelsko-štábní cvičení je jeden z nejsložitějších, avšak nejlepších způsobů přípravy velitelů a štábů. Aby se mohlo přistoupit k provedení velitelsko-štábního cvičení, je nutné s důstojníky i štáby provést řadu cvičení, s méně složitými methodami, a v jejich průběhu je naučit způsobům organisace a vedení boje, systematicky připravovat štáby jako orgány velení tak, aby se na velitelsko-štábních cvičeních mohly již jen zdokonalovat ve velení vojskům při složitých podmínkách situace.

V individuálním studiu i v skupinových cvičeních dostane se důstojníkům počátečních vědomostí, které jsou potřebné k štábní práci. Válečnými hrami se slaďuje práce oddělení štábu a na štábních cestách se důstojníci štábu zdokonalují v součinnosti uvnitř jednotlivých oddělení štábů a mezi jednotlivými druhy vojsk. Po provedení školení těmito methodami je účelné přistoupit k velitelsko-štábnímu cvičení, které v Sovětské armádě tvoří dvě třetiny všech štábních cvičení.

Velitelsko-štábní cvičení vždy bývají dvoustupňová. Účelné je cvičit se značkováním protivníkem. Cvičení se účastní velitelé se svými štáby, orgány týlu i štáby podřízených jednotek a i jednotky označující vlastní vojska.

Tato cvičení jsou organizačně složitá, neboť potřebují značné množství sil a prostředků, ale zato jsou nejvhodnější, aby slaďily štáby jako orgány velení.

Jejich methodická cena je v tom, že v nich důstojníci i štáby pracují jako ve skutečné bojové situaci.

Velitelé i štáby pracují v plném stavu, reálně studují prvky situace od orgánu průzkumu, vlastním pozorováním, dostávají situace od koncových rozhodčích hrajících velitele jednotek nejnižšího stupně v cvičení.

Použití značkování nepřítele a různých imitací dovolí orgánům průzkumu a pozorování získávat zprávy přímo v terénu. Velitelsko-štábní cvičení obsahuje obvykle určité údobí boje nebo operace.

Hlavní učební cíl: delší čas zdokonalovat dva velitelské stupně s jejich štáby za takových podmínek, které se nejvíce přibližují skutečné bojové situaci.

Trvání velitelsko-štábního cvičení dva tři dny i více.

Operační čas má souhlasit s astronomickým a práce štábu má být nepřetržitá.

Velitelsko-štábní cvičení se provádí na stupních: divise — pluk, armádní sbor — pěší divise; armáda — armádní sbor.

Po dobu Velké vlastenecké války Sovětského svazu se velitelsko-štábní cvičení prováděla přímo na frontě, před každou operací a měla dobré výsledky. Přítomnost skutečného nepřítele a skutečné fronty způsobovaly, že cvičení byla cílevědomá a jejich organisace byla právě skutečným nepřítelem a frontou ulehčena.

Aby velitelsko-štábní cvičení bylo pro cvičící zajímavější a zároveň poučné, doporučuje se vybrat všude tam, kde k tomu jsou dány podmínky, operačně taktickou situaci ze skutečných operací a bojů ve Velké vlastenecké válce Sovětského svazu (operace a boje Sovětské armády na území naší republiky, zejména východní a jižní Slovensko a území Moravy).

3. Organisace velitelsko-štábních cvičení

Organisace velitelsko-štábního cvičení musí být do detailů promyšlena, protože na tom v mnohém závisí úspěch i dosažení cíle. Na přípravu se plánuje okolo 10 dnů. (Závisí to ovšem na stupni, na kterém se velitelsko-štábní cvičení provádí.)

K organisaci a provedení velitelsko-štábního cvičení vytvoří se řídicí aparát (ředitelství cvičení) tohoto složení:

- řídicí cvičení,
- štáb ředitelství s náčelníkem štábu,
- pomocníci řídicího u druhů vojsk (dělostřelectvo, letectvo, týl atd.), kteří rozpracovávají dokumenty za své druhy vojsk a v průběhu cvičení hrají za vyšší štáb,
- rozhodčí,
- spojovací síť ředitelství cvičení,
- spojovací síť rozhodčích.

Velitelsko-štábního cvičení, protože bývá obvykle dvojstupňové, účastní se několik štábů se svými veliteli. Štáby, které jsou na vedlejším směru, nemusejí být v plném počtu.

Poměr v označení vlastních vojsk při použití značkařů určuje řídicí cvičení. Na př.: četa — dva vojáci s lehkým kulometem; rota tanků — jeden velitelský tank atd. Jednotky označující vlastní vojska musí zaujímat sestavu a počínat si tak, jako by si počínaly jednotky, které označují, a mají být dobře připraveny nejenom označovat vlastní vojska, ale pod velením svých velitelů se také učít. Označení nepřítele závisí na tematice cvičení, na terénu, na šířce pásma činnosti. Jednotky označující nepřítele provádějí taktické cvičení podle tematiky cvičení a hrají nepřítele.

Značkování paleb, zvuku atd. musí být přísně podřízeno taktickému zámyslu ředitelství.

Aby mohlo být cvičení prováděno za podmínek, které se co nejvíce přibližují boji, je účelné doplnit štáby při cvičení na početní stav odpovídající válečným počtům.

Řídicím při velitelsko-štábním cvičení pěší divise je velitel armádního sboru, při velitelsko-štábním cvičení pěšího pluku — velitel pěší divise. V některých případech může být řídicím cvičení i velitel jednotky, u které se velitelsko-štábní cvičení koná. V tom případě funkci velitele převezme náčelník štábu nebo důstojník, kterého určil velitel.

Do štábu ředitelství určuje řídicí cvičení důstojníky svého štábu, a to z operačního, zpravodajského, šifrovacího oddělení a také z druhů vojsk a služeb.

Rozhodčí se určují z jiných vyšších jednotek anebo útvarů. Určují se:

- ke všem velitelům,
- do každého oddělení štábu,
- k velitelům druhů vojsk i náčelníkům služeb.

Kromě nich jsou ještě t. zv. „koncoví rozhodčí“, kteří hrají za podřízené velitele. Na př. při dvoustupňovém velitelsko-štabním cvičení na stupni sbor-divise — koncoví rozhodčí rozehrávají situaci za velitele pluků.

Rozhodčí při štábech i koncoví rozhodčí jsou podřízeni rozhodčímu při veliteli jednotky a pracují pod jeho vedením.

Rozhodčí jsou nutní proto, že se velitelsko-štabního cvičení účastní mnoho cvičících důstojníků a sám řídící cvičení by nemohl osobně pozorovat hrající velitele a štáby a hodnotit jejich práci.

Síť ředitelství se zřizuje ještě do začátku cvičení. Cvičící důstojníci nemají práva ji používat (na ní pracují jen ředitelství cvičení s pomocníky a rozhodčími). Cvičící mají svoji operační síť zahrnující ředitelství cvičení jako nadřízené velitelství a všechny útvary a jednotky, které se cvičení zúčastní.

4. Příprava velitelsko-štabního cvičení

Do začátku velitelsko-štabního cvičení musí řídící, jeho štáb a pomocníci vykonat důležité přípravné práce.

Po prostudování plánu operačně taktické přípravy a zjištění nedostatků a mezer v znalostech a v práci důstojníků štábů přistupuje řídící cvičení k přípravě cvičení.

Thema velitelsko-štabního cvičení je stanoveno plánem takticko-operační přípravy.

Do odjezdu na velitelský průzkum musí řídící cvičení

- ujasnit thema cvičení,
- určit učební cíle cvičení,
- vyhledat vhodnou literaturu,
- určit učební úkoly (otázky),
- sestavit taktický zámysl,
- vybrat terén pro cvičení.

Pro zakreslení taktického zámyslu na mapu upřesňuje jej řídící v terénu, plánuje vývoj bojových situací a dá směrnicе štábu i svým pomovníkům, co je nutné připravit k cvičení.

Další jeho práci je

- připravit rozhodčí,
- připravit svůj štáb,
- zabezpečit cvičení materiálně a technicky,
- provést kontrolu přípravy cvičících štábů.

V krátkosti rozebereme nejdůležitější z těchto otázek.

Taktické thema velitelsko-štabního cvičení je základem celého cvičení. Takovými tematy pro vševojskové štáby mohou být: průlom nepřátelské obrany se zabezpečením zasedání tankové jednotky do průlomu; útok pěší divise na silně vybudovanou nepřátelskou obranu; násilný přechod vodního toku atd.

Je nutno vždy připravit takovou situaci, která si vyžaduje od cvičících velitelů i štábů vypětí sil při organizaci a vedení boje a která plně odpovídá učebním cílům.

Řídící si musí hluboko ujasnit thema, aby mohl správně určit učební cíle, údobí a učební úkoly (otázky).

Učební cíl má vyjádřit, co velitelsko-štabní cvičení má dát cvičícím. Cíl pro jedno a totéž thema může být rozličný: ukázat, naučit, zdokonalit, přezkoušet, po případě čemu chce naučit a v čem zdokonalovat velitele, štáby, týly a druhy vojsk. Učebními cíli mohou být na př.:

a) pro velitele pěší divise a velitele pěších pluků: zdokonalit je v organizaci součinnosti a v plánování boje při průlomu nepřátelské obrany,

b) pro štáby: zdokonalit štáby pěších divisí a pěších pluků v organizaci a zabezpečení nepřetržitého velení vojskům,

c) zdokonalit dělostřelecké velitele a jejich štáby v plánování dělostřeleckého útoku,

d) orgány velení týlu — v organizaci týlu a v zabezpečení vojsk vším potřebným pro boj.

Učební úkoly (otázky) jsou konkrétní taktické momenty bojové činnosti vojsk, velení štábu i služeb, určené podle místa i času, které je nutno nejvíce propracovat v daném thematu. Několik učebních úkolů dává údobí, na které rozděluje řídící thema cvičení. Na př.:

Thema: obrana vodního toku.

1. údobí: organizace obrany.

Učební úkoly: — ujasnění úkolu a zhodnocení situace,
— velitelský průzkum,
— vypracování bojového rozkazu.

2. údobí: vedení obranného boje.

Taktický zámysl, to jest grafické znázornění nejlepšího splnění učebního cíle. Taktický zámysl se nakreslí dvěma barevnými tužkami na čistý papír a má určit — taktickou situaci obou stran v jednotlivých údobích boje podle časového rozvrhu, — obsah bojového úkolu, který má splnit jednotka, — ráz manévru v každém údobí boje, — poměr sil a prostředků vlastních vojsk i nepřítele, jakož i složení obou stran.

Taktický zámysl má být tak sestaven, aby vyžadoval od cvičících vypětí a iniciativy a aby se přibližoval podmínkám současného boje.

Výběr terénu pro cvičení

Terén má pomáhat řídícímu cvičení v dosažení učebního cíle. Pro cvičení má **se vybrat neznámý terén anebo terén, který je cvičícím málo znám**. Při nutnosti provádět cvičení ve známém terénu je nutné využít ho v nejrozličnějších, pro cvičící neočekávaných kombinacích.

Po zpracování těchto otázek provádí řídící cvičení s důstojníky ředitelství cvičení a pomocníky velitelský průzkum.

Po upřesnění zámyslu v terénu vydá řídící cvičení směrnice pomocníkům i důstojníkům štábu k dalšímu rozpracování taktického zámyslu o ženíjně přípravě terénu, o organizaci síti ředitelství a rozhodčích, ukáže místa pro rozložení štábu cvičících jednotek a svého štábu, vydá příkazy náčelníkovi týlu k materiálnímu zabezpečení cvičení, určí množství a použití značkovacích prostředků, určí místo rozboru, termín vypracování dokumentů a přípravy rozhodčích.

Potom nastupuje poslední etapa přípravy velitelsko-štábního cvičení. Štáb rozpracovává všechny potřebné dokumenty k organizaci i provedení cvičení.

Hlavní dokumenty jsou:

1. operačně taktický námět,
2. plán provedení cvičení s přílohami (bojový rozkaz, situace s dynamikou boje, rozkazy velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb).

K 1. Operačně taktický námět dává konkrétní bojovou situaci a obsahuje:

- všeobecnou situaci,
- zvláštní situaci cvičících jednotek,
- doplňovací údaje,
- literaturu a co mají účastníci do začátku cvičení připravit, prostudovat, vypracovat.

K 2. Plán provedení cvičení je orientačním dokumentem určeným pro rozhodčí a velitele jednotky značující nepřítele. Plán cvičení obsahuje směrnice o způsobu nacvičení jednotlivých učebních otázek thematu cvičení a časový rozvrh cvičení.

Svým obsahem musí plán provedení cvičení zajistit vytvoření takových situací, které zaručují dosažení určených učebních cílů. Musí obsahovat takové situace, které vyžadují

rozhodnutí a činností odpovídajících taktickému thematicu a úkolům cvičení v každém jeho období.

Plán provedení cvičení obsahuje

- thema,
- učební cíle a učební úkoly jednotlivých údobí cvičení,
- činnost nepřítele, s kterou se musí seznámit koncoví rozhodčí i rozhodčí hrajících jednotek,
- rozmístění a činnost vlastních vojsk a sousedů,
- možná rozhodnutí nebo činnost účastníků,
- opatření a činnost ředitelství cvičení.

Činnost nepřítele se v plánu vyjadřuje jen v hrubých rysech. Detailní činnost nepřítele se upřesňuje rozhodčími, hlavně koncovými. Rozložení vlastních vojsk se dává na základě očekávaných rozhodnutí cvičících, na základě poměru sil a učebních úkolů cvičení.

Činnost sousedů se naznačuje tak, aby vhodně působila na rozhodnutí cvičících.

Řešení a činnost cvičících (v plánu) musí vyplývat z rozboru situace a postaveného úkolu.

K plánu provedení cvičení se obvykle přikládá schema rozložení a činnosti nepřítele, schema rozehry cvičení a schema spojení sítě ředitelství a sítě rozhodčích, je-li zřízena.

Dále se rozpracovávají učebně methodické dokumenty: tabulky cvičné organizace obou stran, plán rozboru, příklady z války, rozbor článků Polního řádu vztahujících se k tomu cvičení a p.

Množství i druhy organizačně učebních i methodických dokumentů po každé určí řídící vycházející z konkrétních situací.

Pomocníci řídícího, dostavše na velitelském průzkumu směrnice, provádějí svůj speciální průzkum, jehož cílem je upřesnit činnost druhů vojsk v průběhu cvičení. Pomocníci jsou dále povinni zplánovat boj a vypracovat všechny dokumenty každý za svůj druh vojska a také instruují rozhodčí určené k jejich štábům, organizují přípravu cvičících štábů a sestavují plán a rozpočty značkovacích prostředků.

Příprava spojení

Spojení, jak ukázala provedená velitelsko-štabní cvičení, je velmi důležité. Je především potřebné zajistit spojení prostoru cvičení s místem stálé posádky cvičení jednotky.

Cvičící štáby mají spojení mezi sebou i s ředitelstvím cvičení po t. zv. **operační síti**.

To je normální bojová síť, po které se dodávají všechny rozkazy, hlášení a informace.

Kromě této sítě je nutné organizovat **sít ředitelství** (neutrální síť). Této síti používá ředitelství cvičení s pomocníky a rozhodčími. Účel tohoto spojení:

dodávání nařízení a pokynů řídícího cvičení, štábu ředitelství cvičení a rozhodčích a naopak, umožnit dodávání hlášení rozhodčích štábu ředitelství cvičení. Po této síti je zakázáno hovořit cvičícím velitelům a jejich štábům. Organizování neutrálního spojení zabezpečuje utajení rozhovorů ředitelství cvičení s pomocníky a rozhodčími a rozhodčích mezi sebou, při čemž neruší hovory po bojové síti.

Kromě těchto dvou sítí může být organizována zvláštní síť rozhodčích, která slouží výhradně rozhodčím. Tohoto způsobu možno použít, je-li v ředitelství cvičení organizována skupina hlavního rozhodčího.

Příprava rozhodčích

Když řídící cvičení připravuje velitelsko-štabní cvičení, musí soustředit pozornost na přípravu rozhodčích a plánovat ji, neboť na připravenosti rozhodčích v mnohém závisí úspěšné provedení cvičení.

Příprava rozhodčích se provádí až tehdy, když je připraven všechen materiál k cvičení.

Základem přípravy rozhodčích je:

- samostatné studium,
- osvojení všeho materiálu (thema cvičení, učební cíle, úmysl řídicího, předpisy, taktický námět, plán provedení cvičení atd.),
- před odjezdem do terénu provádí se výcvik rozhodčích na mapách anebo na plastickém stole. Tato cvičení mají trvat 2—3 dny. Vede je řídicí cvičení nebo náčelník štábu ředitelství cvičení, který vyloží stručně záměr operace, úkol a místo cvičící jednotky, analyzuje výchozí situaci, přivádí rozhodčí k odpovídajícímu rozhodnutí. Přitom teč objasňuje učební cíle a úkoly, na které je nutné zvlášť obrátit pozornost.

Zaměstnání s rozhodčími je možné též provést methodou skupinového cvičení nebo válečnými hrami. Při takovémto školení řeší rozhodčí taktické letučky v úloze velitelů, k nimž jako rozhodčí budou přiděleni. Dále se provádí školení v terénu, kde se rozhodčí seznámí s terénem, s místy rozložení štábů, velitelskými pozorovatelnami, rozložením vojsk znázorňujících nepřítele, pásmo činnosti vojsk a síti ředitelství. Řídící v terénu provede rozehr v všech údobí cvičení, při čemž rozhodčí řeší situace v úloze velitelů a náčelníků, kterým budou po čas cvičení přiděleni.

Řídící cvičení schvaluje, opravuje rozhodování rozhodčích, upozorňuje na možné varianty rozhodnutí a dává pokyny rozhodčím na celé cvičení po jednotlivých údobích. Toto cvičení s rozhodčími provádí řídicí osobně.

V poslední etapě přípravy rozhodčích jsou instruováni koncoví rozhodčí a rozhodčí u druhů vojsk.

Rozhodčí po skončení této přípravy mají mít jasnou představu o svých právech a povinnostech a jasně osvojené rozehry bojových situací na velitelsko-štabním cvičení.

Příprava cvičících štábů

Do započetí velitelsko-štabního cvičení je nutno zaplánovat i přípravu cvičících štábů, aby do doby odjezdu na cvičení byly osvětleny všechny otázky a důstojníci štábu byli dobře připraveni k nastávající práci.

Tato příprava se obvykle provádí methodami individuálního studia, skupinovými cvičeními i krátkými zájezdy do terénu s pojítky. Za osobní přípravu štábu odpovídá přímo náčelník štábu.

Při určení metody přípravy je nutno brát v úvahu individuální připravenost důstojníků, taktické vědomosti a také nedostatky, které je potřeba v krátkém čase odstranit.

V přípravném údobí je také bezpodmínečně nutné postarat se o materiálně technické zabezpečení cvičení.

Jen štáby plně připravené k cvičení mohou splnit úkol a dosáhnout cíle velitelsko-štabního cvičení.

5. Provedení velitelsko-štabního cvičení

Práce řídicího cvičení

Do doby zahájení cvičení všechny zúčastněné štáby jsou rozmístěny v terénu, seznamují se s prostorem svého umístění, přezkušují spojení, organisují stravování a bydlení.

Oznámením operačního času cvičícím telefonem nebo rozhodčími je zahájeno vlastní cvičení.

S operačním časem vydá se cvičícím počáteční situace, která vyžaduje rozhodnutí, nebo se vydá bojový rozkaz vyššího velitele. V téže době koncoví rozhodčí rozvíjejí situaci zdola bojovými hlášeními, zprávami o nepříteli a od sousedů.

Rozehra cvičení může začít tím, že řídicí cvičení vyslechne rozhodnutí velitele, po případě informační zprávu náčelníka štábu.

Práce řídicího cvičení při cvičení:

Řídící cvičení je tam, kde právě probíhá nejintenzivnější práce velitelů a štábů. Řídící

cvičení je přítomen při vydávání rozkazů a nařízení o podávání informačních zpráv. Nedoporučuje se však, aby dlouho prodléval u cvičícího štábu a tím nerušil svou přítomností práci velitelů a štábů.

Usměrňuje pomocí svého štábu činnost rozhodčích a značkařů.

Vyžaduje od cvičících velitelů i štábů přesné plnění jejich povinností a správné hodnocení situace.

Nepřipouští povrchnost v otázkách součinnosti.

Odhaluje nedostatky v práci cvičících velitelů i jejich štábů a opravuje je.

Jestliže velitel cvičící jednotky nepostřehne kritickou situaci, nesprávně se rozhodne, řídící cvičení může zasáhnout některým způsobem: potrestat jej neúspěchem jednotky, vyvinout situaci tak, aby cvičící pochopil a opravil svou chybu, nebo přímo pomůže cvičícímu správně zhodnotit situaci.

V nutných případech pomáhá štábu udržovat nepřetržitou součinnost v průběhu boje.

Upřesňuje plán napodobení palby v souhlase s plánem rozehry.

Analysuje a přezkoušuje dokumenty vypracované cvičícími štáby.

Každý den večer anebo po ukončení údobí přijímá hlášení vrchních rozhodčích, dělá příslušné závěry a dává potřebné pokyny.

Na konci cvičení provádí rozbor.

Řídící cvičení musí věnovat pozornost utajení velení, zkontrolovat službu operačního důstojníka i organizaci odpočinku důstojníků.

Práce štábu ředitelství cvičení

Štáb ředitelství pracuje jednak jako vyšší štáb, jednak jako štáb ředitelství cvičení. Doručuje k podřízeným štábům rozkazy a nařízení řídícího cvičení a také kontroluje jejich splnění, sbírá zprávy o práci štábů i velitelů, připravuje prvky rozhodnutí pro řídícího, shromažďuje a třídí všechny dokumenty, které došly od podřízených štábů a rozhodčích, vede mapu, řídí práci na síti ředitelství, napodobování palby a připravuje místo pro rozbor.

Pomocníci řídícího pracují za vyšší štáb, každý za svůj druh vojska a kontrolují práci nižších štábů.

Není-li zřízena funkce hlavního rozhodčího, vykonává štáb ředitelství současně funkci štábu rozhodčí služby, kterou řídí a kontroluje.

Práce rozhodčích

Rozhodčí při štábech jsou u velitelů jednotek nebo útvarů, sledují práci štábu při připravování prvků rozhodnutí veliteli a včasnost jejich předložení veliteli. Oni řídí práci koncových rozhodčích a musí být vždy obeznámeni se situací.

Shromažďují všechny materiál o práci štábů a včas jej předkládají i se závěrem a poznámkami řídícímu cvičení.

Úkol rozhodčích u štábu záleží v tom, aby v průběhu cvičení zjistili sladěnost štábů a jak vedoucí důstojníci štábu plnili své povinnosti.

Rozhodčí mají proanalysovat a prostudovat dokumenty, které vypracovaly štáby, a předložit je zhodnocené řídícímu cvičení.

Závěry a poznámky o práci štábů hlásí starší rozhodčí řídícímu cvičení ústně nebo písemně po skončení údobí cvičení.

Rozhodčí u druhů vojsk musí přezkoušet reálnost všech rozpočtů při plánování boje.

Koncoví rozhodčí rozehrávají situaci za nižší jednotky, reagující na rozkazy a nařízení hrajících štábů a doplňují situaci za sousedy.

Oni nedopouštějí nepravděpodobných situací, poučné a takticky správně rozehrávají bojové situace se značkaři. Všechny situace nahrávané koncovými rozhodčími musí být v souhlase s plánem cvičení a situace musí být dosti složitá, ale pravděpodobná.

Koncoví rozhodčí si musí počínat tak, aby cvičící velitel a štáb měli úplnou představu skutečné situace.

Mají spojení s veliteli jednotek po operační síti a se staršími rozhodčími i ředitelstvím cvičení po síti ředitelství.

Na přesné iniciativní a pravdivé práci aparátu rozhodčích v mnohém závisí splnění úkolu.

Práce velitele značkařů

Použití vojsk naznačujících nepřítel a dalších účinných značkových prostředků zvyšují zájem u cvičících a ulehčují práci rozhodčích.

Značkování řídí pomocník ředitele cvičení, který má na starosti značkaře. Ten má s řídícím cvičením přímé spojení. To dovoluje řídícímu vždy upřesnit čas použití napodobovacích prostředků a změnit podle potřeby kombinaci zvukových a světelných efektů.

Velitel značkových skupin má též přímé spojení se svými skupinami.

Palby atd. napodobují zpravidla ženisté nebo zvláštní skupiny napodobitelů. Používanými prostředky jsou: cvičné střelivo, výbušky, trhaviny, dýmovníčky atd.

Podle nařízení ředitelství cvičení v určitý čas, anebo jak toho vyžaduje situace, určuje velitel značkových skupin množství i způsob použití značkových prostředků.

Zvukové i světelné napodobení musí vždy zvýšit dojem skutečného boje, neboť jenom tak splní svůj úkol.

Práce cvičících jednotek

Jakmile velitel i štáb cvičících jednotek dostane námět k velitelsko-štabnímu cvičení, vyplňuje všechna nařízení a připravuje se k provedení velitelsko-štabního cvičení.

Když velitel dostane bojový rozkaz, rozhoduje se, provádí velitelský průzkum, vydává bojový rozkaz, organizuje součinnost a řídí boj.

Jeho štáb i velitelé jednotek a posilových prostředků připravují veliteli prvky rozhodnutí, plánují informační zprávy, rozpracovávají potřebné dokumenty, plní nařízení a směrnice velitele cvičících jednotek a pracují podle Polního řádu čs. branné moci, hlavy 4, Velení vojskům.

Rozbor cvičení

Po skončení velitelsko-štabního cvičení přistupuje řídící cvičení k rozboru.

Rozbor je velmi vážným údobím velitelsko-štabního cvičení a má nesmírný výchovný a vyučovací význam. Na tom, jak je poučný, ve značné míře závisí užitečnost cvičení.

Řídící se musí k rozboru dobře připravit už tehdy, kdy připravuje cvičení; musí prostudovat literaturu a vybrat vhodné příklady z Velké vlastenecké války.

Řídící cvičení po čas celého cvičení bedlivě pozoruje každého cvičícího, každé oddělení štábu i štáb jako celek, dělá si poznámky o jejich práci a při rozboru použije též hlášení rozhodčích i svých pomocníků, aby mohl pravdivě a správně zhodnotit práci každého z nich.

Zhodnocení účastníků cvičení může provést též „oddělení rozboru“, bylo-li řídícím cvičení zorganizováno, a řídící cvičení zkontroluje a doplní si hlášení oddělení rozboru svými poznatky.

K úplnosti rozboru je třeba, aby řídící cvičení udělal zhodnocovací závěry nejen o činnosti jednotek, které označovaly nepřítel, ale aby též zhodnotil práci svého štábu, pomocníků a rozhodčích.

Při provádění rozboru se doporučuje, aby náčelník štábu ředitelství cvičení oznámil thema cvičení, vysvětlil taktický záměr a učební cíle cvičení, zopakoval celý průběh boje po údobích. Dále oznámí řídící cvičení:

- jaká rozhodnutí velitelů a práce štábů se očekávaly v určitých situacích,
- jak byly splněny učební cíle,
- provede individuální hodnocení práce hlavních účastníků cvičení,
- vydá rozkazy o úlohách přípravy důstojníků i štábů na základě zjištěných nedostatků.

Nakonec napíše štáb řídícího cvičení rozkaz, v kterém je upozorněno na podstatné klady a zápory zjištěné v průběhu cvičení.

Rozbor se doporučuje provést v terénu pod svěžími dojmy z cvičení.

Na konci rozboru je žádoucí uvést příklad operace v Velké vlastenecké války, který je podobný probíhajícímu cvičení a může podepřít správně provedené cvičení s operační stránky.

Při rozboru je bezpodmínečně nutné použít schematu a též zvětšených, správně vypracovaných dokumentů, aby si cvičící odnesli přehled práce celého štábu.

*

Velká vlastenecká válka velmi jasně ukázala potřebu i důležitost přípravy důstojnického sboru, velitelů i štábu.

Velitelsko-štabní cvičení je jednou z nejlepších method operačně taktické přípravy.

Jeho správným organisováním a provedením dosáhne se dobré vševojskové přípravy velitelů i štábů, která jim umožní předvídat rozvinutí bojových situací, jasně analyzovat situaci, mít široký rozhled, objektivnost a nezávislost rozhodování. Jen na tomto podkladě mohou si velitelé a důstojníci štábu osvojit tvořivé návyky a správné technické způsoby velení.

V souvislosti s tím si připomeňme slova B. Engelse: „Nízká kvalifikace důstojníků na ničem se tak škodlivě neodráží, jako na štabní službě.“ Toto tvrzení je nutno mít na zřeteli u všech velitelů, odpovědných za přípravu svých podřízených.

Každý důstojník má být schopen organisovat velitelsko-štabní cvičení, neboť jen kvalitní příprava a systematické zdokonalení taktických vědomostí i praktických návyků přivede velitele i štáby na vysokou úroveň.

Veliký Stalin nám ukázal cestu, Sovětská armáda je nám vzorem, naše armáda a hlavně naše velitelské kádry musí toho využít, aby byly schopny zabezpečit mír a byly připraveny bránit socialistický řád proti imperialistické expansi.

Literatura:

J. V. Stalin: O Veliké vlastenecké válce SSSR.

Polní řád čs. branné moci.

Genmjr. Večnyj: „Podgotovka štabov“.

Genmjr. Večnyj: „Metodika podgotovki štabov divizii i korpusa“.

Genpor. Tjurin: „Metodika podgotovki štabov“.

Genpor. Tjurin: „Metodika taktičesko jpodgotovki oficerskogo sostava“.

